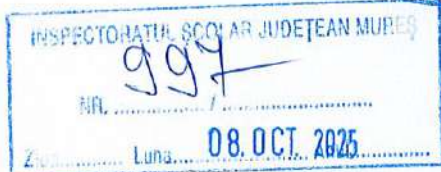

Aprob publicarea pe site-ul
ISJ Mureș
inspector școlar general

DIRECȚIA GENERALĂ ECHITATE ȘI PERFORMANȚĂ
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

Anexă

Scrisoarea metodică An școlar 2025 - 2026

Motto: „Ceea ce copilul poate face astăzi
în cooperare, mâine va putea face singur.”

Lev Vygotsky

I. Preambul: Educația timpurie contează

Educația timpurie nu este doar primul nivel al sistemului de educație, ci o investiție strategică în viitorul fiecărui copil și, implicit, al societății. Studii academice și rapoarte internaționale, precum cele ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și ale Comisiei Europene, subliniază în mod constant faptul că intervențiile educaționale de calitate în primii ani de viață au un impact major asupra dezvoltării cognitive, emoționale și sociale a copilului, cu efecte vizibile până la vârsta adultă. Conform seriei de rapoarte OECD „Starting Strong”, copiii care beneficiază de educație timpurie de calitate au șanse mai mari să obțină rezultate academice superioare, să dezvolte abilități socio-emoționale solide și să se integreze mai ușor în societate. De asemenea, Raportul Eurydice 2025¹ evidențiază că educația timpurie contribuie la reducerea inegalităților, la prevenirea abandonului școlar și la formarea unor adulți autonomi, responsabili și care se pot adapta la o societate aflată în continuă schimbare.

Evoluția conceptului de educație timpurie este în strânsă legătură cu schimbările de paradigmă în ceea ce privește educația și dezvoltarea din primii ani de viață. În istoria recentă, educația timpurie era dominată de un model autoritar, centrat pe controlul adultului, în care copilul era considerat un receptor pasiv, iar copilăria timpurie reprezenta perioada de dinaintea începerii parcursului școlar.

În contrast, paradigma actuală promovează o abordare participativă, în care copilul este recunoscut ca agent activ al propriei dezvoltări. Educația timpurie contemporană valorizează implicarea directă a copilului în procesul de învățare, oferindu-i oportunități de explorare, exprimare și decizie. Accentul se mută de la transmiterea unilaterală a informației către facilitarea unor experiențe autentice, în care copilul învață prin joc, interacțiune și reflecție.

Această schimbare de perspectivă pune în prim-plan dezvoltarea independenței, învățarea auto-dirijată și formarea unor competențe esențiale pentru viață, precum gândirea critică, creativitatea și capacitatea de adaptare. Copilul este încurajat să formuleze întrebări, să caute soluții și să construiască cunoaștere prin relații semnificative cu adulții și cu mediul înconjurător.

¹ Key data on early childhood education and care in Europe - 2025
<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/key-data-early-childhood-education-and-care-europe-2025>

Astfel, educația timpurie devine un proces viu, flexibil și centrat pe nevoile reale ale copilului, contribuind la formarea unei personalități autonome și echilibrate.

II. Facilitarea tranziției copilului în educația timpurie

În copilăria timpurie, copiii au nevoie de companiere din partea adulților, care să îi sprijine în procesul lor inerent de dezvoltare. Extinderea mediului familial spre cel al creșei sau al grădiniței este un moment important pentru copil, care coincide cu diversificarea relațiilor sociale, a mediilor de explorare și, implicit, a contextelor de învățare/dezvoltare. Pentru ca fiecare copil să beneficieze de aceste noi situații stimulante, crearea unui cadru emoțional sigur, echilibrat, care să contribuie la starea de bine a acestora, devine o condiție.

Tranziția către un nou mediu educațional este un proces individualizat, nevoile copiilor și ale familiilor lor fiind și ele diferite. *Curriculumul pentru educație timpurie*, aprobat prin OME nr. 4694/2019, promovează coerența în intervenția educațională, prin valorificarea parteneriatului dintre unitatea de învățământ, familie și comunitate și a resurselor specifice fiecărui actor implicat în procesul de educație timpurie. În ceea ce privește tranziția copilului din mediul familial spre cel al creșei/grădiniței, o prioritate este colaborarea dintre familie și unitatea de învățământ. În raport cu nevoile identificate, pot fi implicate și alte instituții sau alți actori din sfera educației care pot oferi sprijin familiei și copilului.

În teoria lui H. Fabian², tranziția este un proces produs de schimbările pe care copilul le traversează. Aceste schimbări sunt reprezentate de anumite discontinuități sau abateri de la obișnuitele și rutinele copilului, fie că vorbim despre discontinuitate fizică, care implică schimbări legate de mediul fizic, discontinuitate socială, legată de apariția de noi roluri și persoane cu care copilul interacționează și/sau discontinuitate filozofică, care se referă la noile reguli, rutine și metode pedagogice. Prin urmare, tranziția necesită o abordare multidimensională, atât din perspectiva componentelor schimbării pe care copilul le parcurge, cât și a nevoilor individuale ale acestuia.

Pentru a parcurge procesul de tranziție, dezvoltarea abilităților de adaptare la noile situații, medii cu care interacționează copilul este esențială. Adaptarea este răspunsul la schimbare, respectiv procesul intern prin care copilul, cu sprijinul adultului, își ajustează comportamentele și emoțiile pentru a face față noilor situații. Adaptarea se realizează ca urmare a acomodării, care implică procese cognitive prin care copilul modifică sau creează noi scheme mentale pentru a înțelege informații noi.

În acest context, este nevoie să delimităm și să înțelegem trei concepte angrenate în procesul de schimbare pe care copilul îl parcurge.

Conceptul	Tip de proces	Exemple
Tranziția	Extern (schimbare de mediu/context)	- începerea grădiniței/ creșei/ școlii; - trecerea de la creșă, la grădiniță; de la grădiniță, la școală; - schimbarea domiciliului, unității de învățământ; - apariția unui nou membru în familie;

² Fabian, H. 2012. *Starting School. A Guide to Successful Transitions and Transfers for Teachers and Assistants*. London: David Fulton Publishers.

		- schimbarea mediului cultural (mutarea într-o altă țară, revenirea dintr-o altă țară) etc.
Adaptarea	Intern (emoțional și comportamental)	- acceptarea separării de părinți; - respectarea regulilor de grup sau acceptarea regulilor (așteaptă rândul, împarte jucării/obiecte etc.); - participarea la rutine (se spală pe mâni înainte și după masă; mănâncă stând la masă; se odihnește la creșă/grădiniță etc.)
Acomodarea	Intern (cognitiv, legat de învățare)	- înțelege că și alți adulți, în afară de părinți, îl îngrijesc și îl reconfortează; - înțelege că separarea de părinți este temporară; - înțelege că adulții din creșă/grădiniță au roluri diferite (igienă, sănătate, grijă); - înțelege că realizează activități diferite în anumite momente/locuri din sala de grupă etc.

Prezentăm, în cele ce urmează, sugestii de activități pe care unitatea de învățământ le poate organiza, cu scopul susținerii copiilor și a familiilor acestora în procesul de tranziție către creșă/grădiniță.

Mergem la creșă/grădiniță! O tranziție importantă pentru copil, dar și pentru părinți.

Prima experiență cu mediul educațional este esențială în procesul de tranziție a copilului către creșă/grădiniță. Modul în care se realizează prezentarea creșei/grădiniței influențează percepția copilului, dar și a părintelui, asupra noului mediu. O experiență pozitivă, în care copilul este încurajat să exploreze, să se familiarizeze cu spațiile creșei/grădiniței (scara de acces, holul, vestiarul, sala de grupă, baia), explicarea pe înțelesul său a funcționalității acestuia, precum și a tipurilor de activități pe care le va desfășura, a modului în care se va juca, cu cine etc., va contribui la starea de confort și sentimentul de siguranță. Astfel, copilul își va dori să revină.

În același timp, este momentul în care părinții culeg informații nu numai despre dotările logistice, dar și despre curriculumul implementat, programul de funcționare, activități eveniment din creșă/grădiniță etc.

Totodată, prezentarea mediului educațional este un prilej prin care copiii, părinții și personalul grădiniței se cunosc, interacționează, creează primele relații.

Exemple de activități

Aici este creșa/grădinița ta! - practica educațională ne arată că astfel de întâlniri organizate înainte de începerea anului școlar sau la debutul acestuia, la care să participe un grup de copii și părinții acestora sau individual (o familie) sunt benefice. Pe parcursul întâlnirii, copiii, alături de părinți, ghidați de cadrele didactice și de personalul de îngrijire explorează mediul creșei/grădiniței. Copiii sunt încurajați să interacționeze cu mediul, primind explicații despre funcționalitatea spațiilor: "Aici este centrul de construcții. Poți folosi cuburile pentru a construi un turn sau un oraș întreg." "Poți folosi plastilina pentru a modela o pisică. Tu ai un animal de companie?", "Aici este vestiarul tău. Poți să îți lași haina, pe care o vei lua când pleci de la grădiniță", "Acesta este masa unde vom mânca împreună prânzul. Tie ce îți place cel mai mult să mănânci la prânz?". Explicațiile trebuie să fie raportate la nivelul de dezvoltare al copilului. În cazul copiilor mai mici, cadrul didactic va denumi obiectele de care copilul este interesat și îi va arăta cum se poate juca cu ele.

Prezentarea noului mediu educațional trebuie să fie o experiență pozitivă, treptată și adaptată nevoilor individuale ale fiecărui copil. Succesul acestui proces depinde de implicarea activă a părinților, de profesionalismul personalului și de crearea unor experiențe semnificative care să faciliteze tranziția de la mediul familial la cel instituțional.

Ne jucăm împreună! – ateliere tematice, activități interactive cu copiii și părinții acestora, un pretext de intercunoaștere (copil – părinte – personalul creșei/grădiniței) și un mobil al dezvoltării comunității de învățare a creșei/grădiniței.

Este important ca personalul instituției să observe cu atenție reacțiile copiilor și să-și adapteze abordarea în funcție de nevoile acestora, manifestând empatie și răbdare, ca instrumente educaționale importante. Astfel, vor fi puse bazele unei relații de încredere, iar copilul va percepe creșa sau grădinița ca pe un loc sigur și primitiv, unde fiecare zi îi va aduce noi descoperiri și bucurii.

Împreună pentru copil! – întâlniri care depășesc cadrul formal al ședințelor cu părinții organizate cu părinții și personalul creșei/grădiniței.

Într-un cadru prietenos (pot fi servite mici gustări sau un ceai) pot fi prezentate părinților: specificul creșei/grădiniței, activitățile pe care copiii le desfășoară conform curriculumului, ce înseamnă abordarea individualizată a învățării și dezvoltării copilului. Totodată, aceste întâlniri sunt un prilej pentru cadrele didactice/echipa managerială/profesorul consilier școlar să explice cum este sprijinit copilul în grădiniță/creșă să se adapteze la mediul educațional, care este rolul fiecărei categorii de personal, ce înseamnă tranziția și care sunt acțiunile pe care le poate face fiecare partener. De asemenea, părinții vor putea să împărtășească cu personalul creșei/grădiniței experiențe despre cum îi sprijină pe copii să se adapteze la creșă/grădiniță, ce mesaje transmit copilului acasă cu privire la creșă/grădiniță etc.

Programul "Familia și creșa/grădinița - echipă de succes" – o inițiativă bazată pe colaborarea între familii, care creează premisele unui parteneriat real cu și între părinți.

Inițiativa are la bază încurajarea învățării între egali, ca strategie modernă de parteneriat, prin implementarea unui program în care părinții din creșă/grădiniță, care au experimentat tranziția cu copiii lor, oferă sprijin noilor familii care trec prin această experiență.

Se organizează întâlniri de grup în care se discută teme/provocări reale: "Cum gestionez plânsul de dimineață?", "Ce fac dacă copilul refuză să mănânce la creșă/grădiniță?", "Cum să comunic eficient cu educatoarea/ profesorul pentru învățământ preșcolar/ educație timpurie?", "Copilul meu nu mai vrea să meargă la creșă/grădiniță!". Psihologul/consilierul școlar va facilita aceste discuții și va oferi părinților sugestii de tehnici validate științific pentru gestionarea situațiilor dificile. Acest program poate fi realizat pe un interval scurt de timp sau ca proiect de parteneriat la nivel instituțional, cu implicarea voluntară a acelor părinți care au acum copiii în grupele mai mari sau care sunt deja la școală.

Activitățile în care sunt implicați părinții/reprezentanții legali facilitează înțelegerea reciprocă a așteptărilor și a responsabilităților, contribuind la crearea unui mediu educațional coerent și suportiv pentru dezvoltarea copilului. Transparența și profesionalismul, atmosfera caldă, comunicarea cu tact și atitudinea de bunăvoință a personalului creșei/grădiniței vor influența pozitiv sentimentul de încredere a părinților și calitatea procesului educațional.

Program individualizat de adaptare. Așa cum am spus anterior, tranziția este un proces individualizat pe care fiecare copil îl traversează într-o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp, în funcție de experiențele anterioare ale acestuia, abilitățile de acomodare dezvoltate, de pregătirea realizată anterior în familie și de sprijinul pe care îl primește.

Există situații în care se constată nevoia unui program personalizat de adaptare. Într-o astfel de situație, cadrele didactice, alături de părinți/reprezentanți legali și consilierul școlar stabilesc un program de adaptare care include strategia prin care copilul este sprijinit să parcurgă mai ușor această etapă. Sunt stabilite: programul gradual de prezență a copilului la creșă/grădiniță, alături de un părinte sau o persoană familiară lui; poziția pe care adultul însoțitor o va avea față de copil și față de ceilalți copii din grupă; activitățile pregătitoare desfășurate acasă; rutinele pe care să le introducă în programul de acasă, etc.

În cele ce urmează, ilustrăm o propunere de program individualizat de adaptare, structurat pe 2 săptămâni. În primele 2 zile, părintele rămâne cu copilul 1-2 ore, participând activ la activități, alături de propriul copil și de ceilalți copii. În zilele 3-4, părintele devine observator pasiv, el poate fi prezent în sala de grupă, dar lasă copilul să interacționeze independent cu personalul și copiii. Din ziua 5, părintele pleacă din sala de grupă pentru perioade scurte (15-30 de minute), care se măresc treptat. Cadrele didactice și consilierul școlar oferă părinților exemple de practici educaționale, precum: "Explicați copilului în mod repetat rutina zilnică. De exemplu: dimineata ne trezim și mergem la creșă/grădiniță. După ce servești masa de prânz, mergem acasă și te odihnești etc", , "Când plecați, anunțați copilul, altfel, nivelul său de anxietate poate crește." "Îi explicați copilului că vă întoarceți în grupă după ce termină de mâncat gustarea", "Discutați acasă, cu ceilalți membri ai familiei, despre experiența de la creșă/grădiniță, încurajându-l să exprime propriile emoții, ce activități a desfășurat, despre ce au discutat, care sunt copiii cu care s-a jucat etc."

Activitățile prezentate pot fi completate sau adaptate, în funcție de specificul unității de învățământ și de nevoile identificate în grupele de copii, precum și în funcție de experiențele anterioare privind aplicarea unor strategii care să susțină tranziția blândă a copilului (a se vedea informațiile transmise în *Scrisoarea metodică pentru anul 2023 – 2024*).

O inițiativă interesantă este Proiectul Erasmus+ Butterfly (<https://butterfly-ecccc.eu/>), care urmărește abordarea holistică, incluzivă a tranziției copiilor din familie la programele de educație timpurie. Modelul Butterfly oferă o viziune comprehensivă asupra tranziției copiilor către educația timpurie, pornind de la nevoile copilului, realitățile familiilor aflate în dificultate, experiența profesioniștilor implicați și valorificarea resurselor comunitare.

III. Educația digitală în copilăria timpurie - oportunități și limite

Într-o societate marcată de digitalizare accelerată, tehnologia face parte din mediul de viață al copilului încă din primii ani de viață. Dispozitivele digitale — tablete, table interactive, ecrane tactile — sunt prezente în mediul apropiat al copilului, influențând modul în care acesta explorează, comunică, învață, se dezvoltă. În acest context, este esențial ca mediul educațional din creșă și grădiniță să valorifice aceste instrumente într-un mod echilibrat și metodic-intenționat, transformându-le în instrumente care sprijină dezvoltarea globală a copilului, fără a neglija nevoia de interacțiune directă, joc liber și experiențe multisenzoriale specifică vârstei.

Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani (OMEN nr. 4628/07.06.2024) subliniază, în cadrul domeniului „Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii”, valoarea **explorării prin intermediul tehnologiei**, fiind formulate repere de dezvoltare care au în vedere familiarizarea copilului cu echipamentele tehnologice de uz cotidian și dezvoltarea capacității copilului de a selecta și utiliza aplicații simple, cu sprijinul adultului. Aceste orientări sprijină ideea unei integrări controlate, intenționate și pedagogic justificate a resurselor digitale. Reperete de dezvoltare formulate, indicatorii și practicile de sprijin sunt elaborate având în vedere **recomandările Academiei Americane de Pediatrie**, care stabilesc și

anumite limite în ceea ce privește accesul și utilizarea dispozitivelor digitale de către copii, respectiv:

- ✓ Copiii sub 18–24 luni nu ar trebui să aibă acces la telefoane sau tablete, cu excepția apelurilor video cu persoane apropiate.
- ✓ Pentru copiii între 2 și 5 ani, se recomandă maximum o oră pe zi, alături de un adult care să discute și să medieze conținutul digital accesat
- ✓ Sunt necesare pauze de 15–20 de minute între sesiunile de vizionare.

Cum pot valorifica tehnologia digitală în demersul educativ pe care îl desfășor la grupă?

În primul rând, este fundamentală justificarea pedagogică privind utilizarea unei secvențe care implică componente digitale în demersul educativ. Activitatea digitală propusă trebuie să se încadreze în proiectul tematic dezvoltat la grupă și să urmărească dezvoltarea unor capacități, exersarea unor abilități, transfer de informații etc. Totodată, timpul de expunere va avea în vedere că intervalul maxim de o oră recomandat este pentru întreaga zi. Așadar, o sesiune de expunere trebuie să fie de scurtă durată, iar dacă avem nevoie de mai mult de o sesiune trebuie să existe pauză între acestea.

Trei principii stau la baza utilizării conținuturilor digitale în activitatea educațională:

- **Principiul argumentării pedagogice:** ce câștigă copilul prin interacțiunea cu aplicația/dispozitivul digital, din perspectiva abordării holistice a dezvoltării;
- **Principiul echilibrului experiențial:** utilizarea conținuturilor digitale trebuie să fie integrată într-un demers educațional care valorizează în mod egal experiențele directe, senzoriale, motorii și relaționale ale copilului. Tehnologia nu trebuie să substituie interacțiunea umană, jocul liber sau explorarea fizică a mediului, ci să le completeze și să le potențeze;
- **Principiul secundării de către adult:** utilizarea tehnologiei digitale în activitatea educațională trebuie să fie mediată activ de cadrul didactic, care are rolul de a ghida, explica, contextualiza și valoriza experiența copilului pentru a facilita înțelegerea, pentru a stimula reflecția și încuraja exprimarea personală.

Exemple de valorificare a tehnologiei digitale în activitatea de la grupă

Crearea de contexte de învățare vizuală și auditivă sub forma unor filmulețe scurte (max. 5 min) cu subiect relevant pentru proiectul tematic (anotimpuri, meserii, animale, emoții etc.), prezentări de imagini care sprijină observarea, descrierea și dezvoltarea vocabularului, sunete ambientale sau scurte povești audio care stimulează atenția și imaginația.

Exemplu: Într-o zi ploioasă, copiii din grupa mijlocie (4-5 ani), alături de cadrul didactic și personalul de îngrijire merg afară pentru câteva minute și explorează senzorial acest fenomen meteorologic. În sala de grupă, copiii discută despre senzațiile experimentate (Cum se simte ploaia pe mână? Ce culoare are apa? Cum sunt picăturile de apă? etc.) Experiența senzorială din mediul exterior va fi completată, în sala de grupă, prin expunerea unui scurt film didactic (4-5 minute) cu ploaia în pădure (sunetul ploii, cum se formează și curg picăturile de ploaie pe o frunză etc.). O variantă ar putea fi și înregistrarea audio – video realizată chiar de cadrul didactic în curtea grădiniței în prezența copiilor și expunerea acestuia în clasă, la momentul stabilit de educatoare. De data aceasta, cadrul didactic poate orienta discuția către sunetul ploii și propune copiilor să încerce să redea sunetul ploii utilizând obiecte aflate la îndemână. Copiii sunt încurajați să

exploreze obiectele din sala de grupă, să încerce să redea sunetele pe care ploaia le face prin frecarea unor obiecte, prin lovire ușoară etc. Este un exercițiu care stimulează gândirea critică, creativitatea, discriminarea auditivă, dar și comunicarea și starea de bine a copilului.

Observarea directă a unor fenomene meteorologice este prilej de bucurie pentru copii și reprezintă o experiență veritabilă de învățare. Pentru organizare, este nevoie de stabilirea unui consemn cu părinții, care poate lua forma unei scurte scrisori sau a unui anunț transmis părinților, prin care îi informăm despre intenția de a ieși afară pentru 5 minute, în prima zi ploioasă/cu ceață/în care ninge. De asemenea, vom transmite părinților că este nevoie de o echipare corespunzătoare a copiilor și îi vom asigura că experiența va fi de scurtă durată.

Stimularea exprimării creative prin aplicații interactive, cum ar fi:

- Desen pe tabla interactivă: copiii pot ilustra idei, personaje sau scene din povești.
- Aplicații de colaj sau pictură digitală: dezvoltă motricitatea fină și exprimarea liberă.
- Jocuri educative simple: recunoaștere de forme, culori, litere, cuvinte.
- Utilizarea unor aplicații de augmentare (mărire a unor imagini) ca pretext de cunoaștere și explorare.

Exemplu: Explorarea urmelor animalelor reprezintă un subiect de interes pentru copii. În cadrul proiectului tematic "Viața din pădure", grupa mare (5-6 ani) a descoperit că urmele animalelor care trăiesc în pădure sunt diferite. Cadrul didactic poate face o selecție a urmelor animalelor de care copiii sunt interesați. Expunerea pe tabla interactivă a urmei ursului le oferă copiilor posibilitatea de mărire a imaginii. Urmează o secvență de observare dirijată în care copiii pot discuta despre forma urmei, din ce este compusă urma etc. În continuare, copiii pot modela/desena/picta forma urmei de urs. Este un exercițiu care urmărește stimularea gândirii logice, analiza și organizarea unor informații, precum și dezvoltarea vocabularului și crearea unor situații de comunicare și valorificare a unor judecăți proprii. Totodată, se are în vedere încurajarea exprimării creative, dezvoltarea creativității prin rezolvarea de probleme (Ex: Cum redau adâncitura pe care degetele ursului le lasă pe pământ?) coordonarea oculo-motorie și dezvoltarea motricității fine.

Prezentarea proiectelor personale mijlocită de instrumente digitale

- Copiii pot vizualiza și comenta proiecte realizate acasă (desene, machete, colaje).
- Se pot fotografia activitățile și crea un „jurnal digital” al grupei.
- Se pot înregistra scurte mesaje audio sau video în care copiii își exprimă ideile despre proiectul realizat.

Aceste activități sprijină stima de sine, dezvoltarea abilităților de comunicare, prin prezentarea propriilor proiecte, precum și a abilităților socioemoționale, prin expunerea acestor proiecte în cadrul grupului.

În cadrul proiectelor derulate la nivel național, care au în vedere dezvoltarea competențelor digitale în vederea aplicării acestora în procesul de predare – învățare – evaluare, au fost prezentate o serie de aplicații și softuri educaționale care pot fi aplicate în educația timpurie. Condiția utilizării acestora în demersul educativ proiectat și desfășurat la grupă este respectarea celor trei principii prezentate la începutul capitolului, respectiv principiul argumentării pedagogice, principiul echilibrului experiențial și principiul secundării de către adult.

Prin urmare, fie că utilizăm aplicații pentru crearea unui avatar animat, care poate fi folosit pentru a introduce tema sau obiectivul activității într-un mod atractiv, cu voce personalizată sau folosim jocuri digitale în care copiii acționează independent pentru a asocia forme, culori, personaje etc., vom avea în vedere alinierea activității digitale la obiectivele de învățare, adaptarea conținutului la nivelul de dezvoltare al copiilor și integrarea acestei experiențe într-un parcurs educațional coerent, care valorizează atât componenta tehnologică, cât și interacțiunea directă, jocul liber și exprimarea creativă.

Ce activități cu suport digital/tehnologic aduc puține beneficii copiilor?

Practica educațională ne arată că există unele obișnuințe, uneori transformate în rutine, care, dacă sunt analizate, nu respectă niciunul dintre cele trei principii, transformându-se în experiențe păguboase pentru copil. Prezentăm câteva exemple care necesită a fi limitate sau îndepărtate din activitățile din creșă și grădiniță.

La intrarea în sala de grupă, copiii găsesc televizorul deschis, unde rulează desene animate/ film animat.

Conform *Curriculumului pentru educația timpurie*, în prima parte a zilei se recomandă desfășurarea jocurilor și activităților liber – alese și jocul liber. Este momentul în care copiii investighează subiecte care îi interesează, dezvoltă jocuri și activități în funcție de oferta educațională și de interesele proprii. Pentru cadrul didactic, este un prilej de observare a comportamentelor afișate de către copii și de interacțiune individuală. Expunerea copilului la un ecran colorat, cu mișcare și sunet îl atrage și îl determină să renunțe la activitățile care îl stimulează cu adevărat.

Cântatul cu vocea, jocul cu text și cânt sunt înlocuite cu videoclipuri sau film digital.

Predarea unui cântec sau a unui joc cu text și cânt comportă anumite particularități metodice, în care încălzirea vocilor, pregătirea fondului aperiectiv, extensia ambitusului vocal sunt secvențe importante care contribuie la educația muzicală a copilului și la succesul interpretării unui cântec. De asemenea, predarea cântecului în sine are anumite etape, cum ar fi: cântarea model, prezentarea și accesibilizarea textului cântecului, reluarea interpretării model, interpretarea individuală și pe grupuri mici a strofelor/secvențelor muzicale, prin reluare succesivă. Exemplul oferit de cadrul didactic este punctul de plecare în ceea ce privește intonația, poziția corpului, dar și pronunția cuvintelor. Tot acest demers se realizează într-o atmosferă de bucurie, care asigură starea de bine a copiilor. Înlocuirea acestei experiențe veritabile de învățare cu una prin care copilul este suprasolicitat vizual și auditiv nu îi aduce prea multe beneficii.

Momentul de mișcare se desfășoară exclusiv utilizând un videoclip sau film.

Activitățile de stimulare fizică sunt foarte importante în educația timpurie. Pe lângă exersarea coordonării grosiere, a echilibrului și orientării spațiale, îmbunătățirea controlului corporal și a posturii, aceste activități generează un climat socio-emoțional pozitiv. Exemplul oferit de cadrul didactic, care adaptează ritmicitatea și complexitatea mișcărilor la nivelul de dezvoltare a copiilor, ajută antepreșcolarii/preșcolarii să înțeleagă mai bine succesiunea mișcărilor, segmentele corporale antrenate în exercițiu. Rularea unui film nu respectă ritmul individual al copilului. Mai mult, vom observa că, în situația în care mișcările sunt prezentate exclusiv prin videoclip, copiii vor executa frânturi ale mișcărilor, realizând mai greu coordonarea oculo-motorie.

IV. Evaluarea în educația timpurie

Evaluarea este un proces didactic complex, integrat structural și funcțional în demersul educațional din creșă și grădiniță. Conform *Curriculumului pentru educația timpurie*, prin activitățile planificate de **evaluare** este urmărită **identificarea progresului copilului în raport cu el însuși**, având în vedere dezvoltarea globală a acestuia și ritmul propriu de dezvoltare. Această abordare permite cadrului didactic să formuleze intervenții educaționale personalizate, să susțină evoluția fiecărui copil în mod echilibrat și să faciliteze comunicarea constructivă cu familia, în vederea creării unui parcurs de învățare coerent și adaptat nevoilor individuale.

Prevederi legislative și metodologice privind evaluarea în educația timpurie

În educația timpurie, evaluarea nivelului de dezvoltare urmărește evidențierea progresului individual al copilului în diferitele momente ale dezvoltării sale, având drept scop reglarea strategiilor de intervenție educațională, în vederea adaptării acestora la particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor.

Art. 30, alin. (1) din **Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023**, cu modificările și completările ulterioare precizează: "creșele și grădinițele, ca unități de educație timpurie, fac parte din sistemul național de învățământ preuniversitar și oferă copiilor antepreșcolari cu vârste cuprinse între 3 luni și 3 ani, respectiv copiilor preșcolari cu vârste între 3 și 6 ani servicii integrate de educație și **evaluări anuale, în baza cărora se efectuează raportul descriptiv de evaluare referitor la dezvoltarea fizică și la formarea competențelor cognitive și socioemoționale.**"

Curriculumul pentru educația timpurie, aprobat prin OMEN nr. 4.694/2019, include două instrumente de evaluare longitudinală, respectiv Anexa nr. 3 - *Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar* și Anexa nr. 4 - *Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul primar*. Cele două instrumente au la bază **Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani** (aprobat prin OMECTS nr. 3851/2010, actualizate prin OME nr. 4628/2024) și sunt structurate pe indicatori comportamentali grupați pe domenii de dezvoltare, fiecare indicator putând fi evaluat cu A (comportament atins), D (comportament în dezvoltare) sau Ns (comportament care necesită sprijin). Fișa se completează în trei etape:

- a) în urma evaluării inițiale, desfășurată după înscrierea copilului în nivelul de învățământ antepreșcolar și preșcolar;
- b) ca urmare a evaluării de parcurs, care se realizează în unitatea de timp de la înscrierea în nivelul de învățământ până la finalizarea acestuia sau până la plecarea copilului din creșă/grădiniță ca urmare a transferului la o altă unitate sau a plecării acestuia din țară cu părinții etc. În această etapă, evaluările sunt sporadice și se corelează cu momentele evidențiate în Caietul de observații, ca fiind salturi pe care copilul le realizează la un moment dat, în ceea ce privește un comportament din cadrul unui anumit domeniu de dezvoltare.
- c) după evaluarea sumativă, realizată la finalul grupei mari din fiecare nivel al educației timpurii (antepreșcolar, respectiv preșcolar) sau, în cazul în care copilul părăsește mai devreme creșă/grădinița, în perioada premergătoare momentului respectiv.

Raportul descriptiv de evaluare referitor la dezvoltarea fizică și la formarea competențelor cognitive și socioemoționale ale copilului, la finalul grupei mari a grădiniței este un instrument de evaluare a dezvoltării copilului cu scopul orientării și optimizării procesului de predare - învățare a copiilor în etapa școlară următoare, respectiv în clasa pregătitoare, sprijinind profesorul pentru învățământ primar/ învățătorul în procesul de personalizare a abordării didactice, în funcție de interesele, nevoile și potențialul fiecărui copil, precum și în procesul de construire a sarcinilor de învățare optime pentru întreaga formațiune de studiu și pentru fiecare copil în parte. Întocmirea, completarea și valorificarea acestui instrument de evaluare sunt reglementate prin **Metodologia privind întocmirea Raportului descriptiv de evaluare referitor la dezvoltarea fizică și la formarea competențelor cognitive și socioemoționale ale copilului, la finalul grupei mari a grădiniței**, aprobată prin OME nr. 6584/2024. Conform metodologiei specifice, completarea raportului descriptiv de evaluare se realizează prin consultarea *Fișei pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul primar*, a indicatorilor din Profilul de formare al absolventului, aprobat prin OME nr. 6731/2023, precum și a indicatorilor din Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani (aprobat prin OME nr. 4628/2024). Raportul este completat în echipă, de către cadrele didactice de la grupă și profesorul consilier școlar, este prezentat părintelui, care îl semnează, și va fi predat școlii unde copilul este înscris în clasa pregătitoare.

Raportul descriptiv de evaluare referitor la dezvoltarea fizică și la formarea competențelor cognitive și socioemoționale ale copilului, la finalul grupei mari a grădiniței este parte componentă a portofoliului educațional, conform prevederilor art. 3, alin. 4, lit c) din **Metodologia privind portofoliul educațional al preșcolarului și al elevului din învățământul preuniversitar**, aprobată prin OME nr. 6478/2024.

Ce urmărim prin activitățile de evaluare desfășurate la creșă și grădiniță?

În educația timpurie, evaluarea este un proces continuu, complex, fiind centrat pe dezvoltarea globală a copilului. Prin activitățile de evaluare desfășurate la creșă și grădiniță, urmărim:

- Înțelegerea evoluției individuale a fiecărui copil și a dinamicii grupului, din perspectiva dezvoltării cognitive, socio-emoționale, motrice și a limbajului, precum și din perspectiva atitudinii față de învățare;
- Monitorizarea progresului individual în raport cu specificul vârstei;
- Identificarea etapelor cheie ale dezvoltării, cu accent pe pregătirea copilului pentru tranziția către învățământul preșcolar și ulterior către cel primar;
- Adaptarea intervenției educaționale la particularitățile fiecărui copil și la dinamica grupului, pentru a asigura un parcurs personalizat și echilibrat.

Corelat cu scopurile evaluării, sunt stabilite tipurile evaluării, fiecare având funcții specifice în procesul educațional. **Evaluarea inițială**, cu **funcție diagnostică și prognostică**, se realizează la începutul unui ciclu educațional și la începutul fiecărui an școlar, având scopul de a identifica nivelul de dezvoltare al copilului și de a anticipa direcțiile de evoluție. Totodată, ea este și un vector important pentru realizarea planificării calendaristice. **Evaluarea formativă**, cu **funcție ameliorativă**, se desfășoară pe parcursul procesului educațional anual, oferind informații valoroase pentru ajustarea intervenției didactice în funcție de nevoile și ritmul fiecărui copil. În final, **evaluarea sumativă**, cu **funcție constatativă**, are loc la încheierea unei etape de învățare, sintetizând achizițiile copilului și contribuind la luarea deciziilor privind parcursul educațional viitor.

Dintre metodele de evaluare utilizate în educația timpurie (vezi și *Scrisoarea metodică 2022 – 2023*), cea mai eficientă din perspectiva autenticității datelor culese rămâne observarea, cu variantele sale: observarea spontană, observarea sistematică, observarea focalizată, observarea participativă și observarea asistată. Recomandăm ca în cadrul activităților metodice desfășurate la nivelul unității de învățământ sau la nivel județean să fie abordată tema observării, ca metodă de evaluare autentică și eficientă, cu prezentarea unor exemple practice, inclusiv din perspectiva valorificării datelor culese în facilitarea procesului de tranziție a copilului.

Cum valorificăm informațiile culese în urma desfășurării procesului de evaluare?

Informațiile obținute prin evaluare sunt valorificate din perspectivă pedagogică și strategică, astfel:

- a) În plan educațional, ele contribuie la reglarea și ajustarea activităților didactice, la alegerea metodelor și resurselor potrivite și la formularea obiectivelor adaptate nevoilor reale ale copiilor, avându-se în vedere zona proximală de dezvoltare.

Exemplu: În urma observației spontane și a observației focalizate, cadrele didactice de la grupa mare, nivel antepreșcolar constată că una dintre activitățile pe care copiii le desfășoară cu plăcere și interes este desenul și că antepreșcolarii întâmpină greutăți atunci când este cazul să împartă obiecte/jucării. Prin urmare, cadrele didactice amenajează în sala de grupă mai multe zone în care copiii pot desena utilizând un suport plastic comun (poziționează pe podea sau pe perete, la nivelul copiilor, ori pe masă coli mari albe) punându-le la dispoziție creioane cerate așezate în tăvițe. Copiii sunt puși în situația de a împărți (creioanele cerate/spațiul de lucru), desfășurând una dintre activitățile lor preferate. Adultul secondează copilul atât în activitatea de desen (discută despre ce desenează el și vecinul său), cât și în situațiile în care doi copii vor același creion sau nu pot împărți suportul de lucru. În acest fel, copiii sunt ajutați să aplice anumite strategii de negociere, să-și aștepte rândul pentru a folosi un obiect (ex. creionul roșu) sau să identifice soluții pentru rezolvarea unei nevoi (ex. să caute în celelalte tăvițe sau la raftul cu culori de la centrul artă creionul dorit).

- b) Sprijină dezvoltarea unui parteneriat real cu familia, oferind un cadru clar pentru înțelegerea progresului copilului și pentru implicarea părinților în procesul educațional.

Exemplu: În urma observării sistematice și a activităților luate în calcul la evaluare, cadrele didactice de la grupa mijlocie, nivel preșcolar, constată că un copil manifestă dificultăți în exprimarea emoțiilor și în relaționarea cu colegii: evită jocurile de grup, se retrage frecvent și reacționează violent în situații de conflict. Aceste comportamente sunt documentate și în jurnalul clasei/caietul de informații și discutate în echipă de către cadrele didactice de la grupă. La întâlnirea periodică cu familia, cadrele didactice prezintă observațiile într-un mod empatic și constructiv, evidențiind atât punctele forte ale copilului (ex. creativitate în jocul individual), cât și aspectele care necesită sprijin. Se oferă exemple concrete din activitățile zilnice și se explică modul în care copilul reacționează în contexte sociale. Cadrele didactice și părinții stabilesc împreună un plan comun de susținere, cu identificarea unor activități concrete care să fie desfășurate acasă. În perioada următoare, este realizat un schimb de informații între cadre didactice și familie, pentru a urmări evoluția copilului.

- c) În plan instituțional, permit documentarea parcursului educațional, susțin planificarea pe termen mediu și lung și contribuie la îmbunătățirea practicilor educaționale.

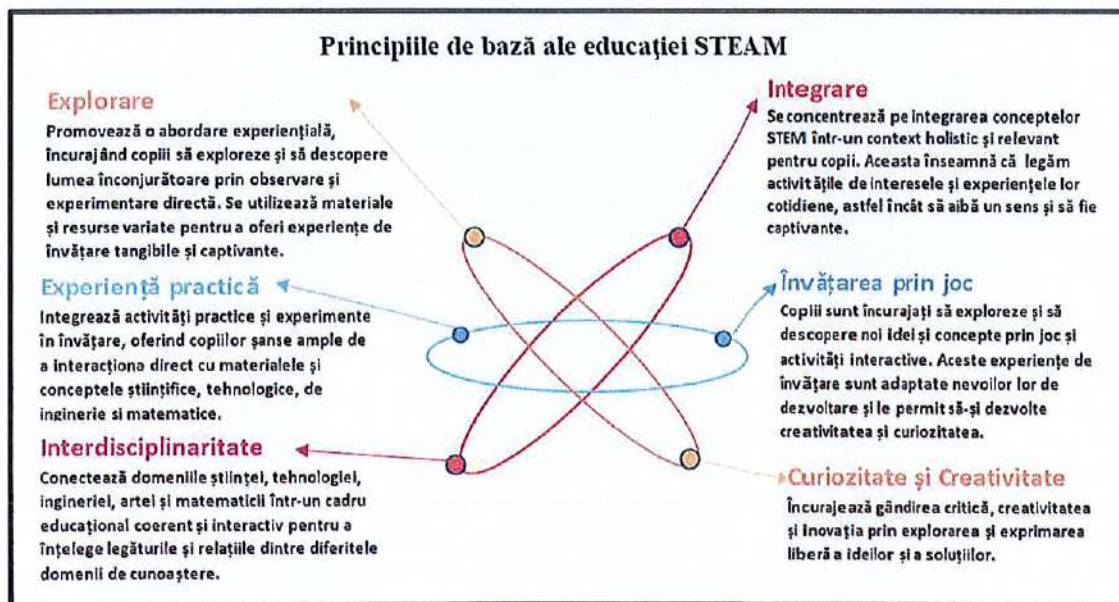

Exemplu: În urma evaluării inițiale de la grupa mare, nivel preșcolar, cadrele didactice constată că un număr semnificativ de copii din grupă întâmpină dificultăți în recunoașterea și exprimarea emoțiilor, în gestionarea frustrărilor și în relaționarea pozitivă cu colegii. Aceste date sunt centralizate și discutate în cadrul întâlnirii metodice a cadrelor didactice la care participă și consilierul școlar al unității. Se decide dezvoltarea și implementarea la grupele mijlocii și mari a unui program de dezvoltare personală intitulat „Eu și emoțiile mele”, desfășurat în colaborare cu consilierul școlar, pe parcursul a 8 săptămâni, care include activități desfășurate cu copiii în grădiniță, activități cu părinții (atelieri desfășurate cu părinții, cadrele didactice și profesorul consilier școlar; activități copil-părinte) și recomandări pentru activități desfășurate în familie.

V. Activitățile integrate STEM/STEAM

Ce înseamnă STEM sau STEAM?

STEM este un acronim provenit din limba engleză și reunește patru domenii fundamentale: Science (Știință), Technology (Tehnologie), Engineering (Inginerie) și Mathematics (Matematică). Este o abordare educațională integrată, ce oferă elevilor și copiilor posibilitatea de a explora aceste patru domenii într-o manieră unitară, cu accent pe dezvoltarea competențelor transversale. Modelul STEAM extinde această paradigmă prin includerea Artelor, completând astfel cadrul tradițional STEM. Conceptul a fost introdus de Georgette Yakman, care descrie STEAM drept un proces în care știința și tehnologia sunt interpretate prin inginerie și arte, având ca fundament matematica.

Curriculumul pentru educație timpurie, pe care îl aplicăm fiecare dintre noi la grupele de copii, este un curriculum flexibil, centrat pe copil, care promovează valori și urmărește dezvoltarea globală a acestuia, care încurajează practicienii din educația timpurie spre explorarea unor noi abordări, adaptate nevoilor și intereselor copiilor. O astfel de abordare este STEAM care integrează sarcini practice de învățare din lumea reală și sprijină copiii în înțelegerea conceptelor riguroase de matematică, știință, inginerie, artă și tehnologie.

ȘTIINȚA, încurajează investigarea și căutarea de răspunsuri la întrebări, implicând adesea experimentarea. În grădiniță, putem ghida această curiozitate prin pașii metodei științifice, adaptată vârstei lor, după cum urmează:

- ✓ **Problema:** Puneți o întrebare despre un subiect care poate fi testat.
- ✓ **Cercetare:** Planificați investigația împreună cu copiii (Cum putem afla?).
- ✓ **Ipoteza:** Cereți copiilor să facă predicții despre ceea ce cred că se va întâmpla.
- ✓ **Experiment:** Implicați copiii în efectuarea investigației, realizarea de experimente și colectarea de date despre ceea ce se întâmplă.
- ✓ **Analiză:** Ajutați copiii să analizeze datele obținute și să se gândească de ce au obținut aceste rezultate.
- ✓ **Concluzie:** Copiii explică ce au înțeles când au explorat subiectul.

TEHNOLOGIA se referă la utilizarea instrumentelor, dispozitivelor și a tehnologiilor digitale care sprijină și îmbunătățesc procesul de învățare. Ea presupune integrarea resurselor tehnologice în activitățile educative, cu scopul de a dezvolta atât abilități practice, cât și cunoștințe specifice domeniilor explorate. Activitățile tehnologice nu se limitează la folosirea computerelor, ci includ și manipularea unor **instrumente și mecanisme simple**, care îi ajută pe copii să înțeleagă cum pot fi rezolvate anumite sarcini din viața de zi cu zi și cum poate fi simplificată munca.

Exemplificăm activități și instrumente de investigare tehnologică adaptate specificului educației timpurii.

- **Utilizarea instrumentelor digitale.** Copiii pot folosi instrumente digitale precum microscop digitale, camere video, reportofone, pentru a explora mediul înconjurător și pentru a înțelege fenomenele științifice într-un mod mai detaliat și practic. De asemenea, jucăriile inteligente, precum roboții educaționali simpli, le oferă copiilor oportunitatea de a face primii pași în gândirea algoritmică și de a-și dezvolta orientarea spațială.
- **Accesul la resurse digitale:** Copiii pot folosi dispozitive digitale precum tablete, computere sau table interactive pentru a accesa resurse educaționale, jocuri interactive și aplicații care îi ajută să învețe concepte științifice și matematice într-un mod interactiv și captivant, cu respectarea principiilor utilizării conținuturilor digitale în educația timpurie.
- **Utilizarea unor instrumente simple** cum ar fi scribeți, roți, pârgă, rampe și foarfeci, pensete, lupe, microscop, aparat foto, masa de lumină, tabla interactivă, lanterna le oferă copiilor ocazia de a explora, experimenta și înțelege mai bine modul în care funcționează obiectele.
- **Utilizarea instrumentelor de măsurare /cântărire:** cântar, vase de diferite volume, riglă, metru de tâmplărie, termometru – îi ajută pe copii să observe, să compare și să înțeleagă dimensiuni, greutate și temperaturi. Prin astfel de activități, cei mici fac legătura între experiențele concrete și conceptele matematice și științifice, dezvoltându-și gândirea logică și spiritul de observație.
- **Utilizarea mijloacelor audio-vizuale și a internetului** le oferă copiilor oportunități variate de învățare prin imagini, sunete și informații interactive, cu respectarea principiilor utilizării conținuturilor digitale în educația timpurie.

Toate aceste tehnologii simple le permit copiilor să înțeleagă cum ne ajută instrumentele să îndeplinim anumite sarcini.

INGINERIA presupune rezolvarea problemelor, proiectarea, crearea și îmbunătățirea lucrurilor. Copiii mici se angajează în activități de tip ingineresc atunci când construiesc cu cuburi,

experimentează rampe sau trasee, ori testează comportamentul diferitelor materiale. Este vorba despre a înțelege cum sunt construite lucrurile, de ce unele structuri sunt stabile sau instabile și cum pot fi îmbunătățite.

Elemente cheie ale practicii de tip ingineresc pentru copii:

1. **Materiale și resurse variate.** Copiii utilizează materiale diverse – lemn, plastic, materiale din natură, obiecte reciclabile, cutii etc. Prin lucru direct cu aceste materiale, ei descoperă proprietățile lor (rigiditate, flexibilitate, greutate, textură) și modul în care acestea influențează construcția.
2. **Proiectare și creativitate.** Ingineria presupune ca cei mici să gândească, să proiecteze, să construiască, să testeze și apoi să modifice structurile realizate, dacă nu funcționează conform așteptărilor. Acest proces le dezvoltă gândirea critică și flexibilitatea gândirii.
3. **Învățarea prin experimentare.** Copiii testează diferite structuri, observă ce funcționează și ce nu, pun întrebări legate de rezultate și caută noi soluții. În acest fel, învățarea devine activă și plină de sens.
4. **Înțelegerea funcției și a scopului lucrurilor.** Ingineria nu înseamnă doar a construi, ci și a înțelege de ce construiești: ce rol are obiectul creat, cum este utilizat și dacă își îndeplinește funcția.
5. **Procesul iterativ (încercări și îmbunătățiri succesive).** Copiii construiesc un prototip, îl testează, observă ce nu merge, apoi reiau construcția, aducând îmbunătățiri. Acest proces le dezvoltă perseverența și dorința de a continua până la reușită.

ARTELE în STEAM promovează gândirea creativă și inovația, oferindu-le copiilor posibilitatea de a inventa forme și idei noi, nu doar de a reproduce modele existente. Artele includ desenul, pictura, sculptura (modelarea sau cioplirea unor materiale precum lutul, aluatul, lemnul), fotografia, designul, filmul și animația, muzica, teatrul și alte discipline creative. Creația artistică merge adesea mână în mână cu ingineria: copiii pot construi o structură, o pot testa și apoi o pot redesena pentru a o îmbunătăți. Această îmbinare îi ajută pe copii să înțeleagă cum designul, structura, estetica și utilitatea se reunesc într-un tot coerent.

MATEMATICA se ocupă de numere, ordine, modele, măsurători, formă, poziție, bani, geometrie, statistici și probabilități. În activitățile **STEAM**, matematica nu este izolată, ci devine un fir conductor care se regăsește în toate celelalte domenii: în știință, *când copiii măsoară, compară sau notează rezultate*, în inginerie, *când planifică și construiesc structuri*, în tehnologie, *când folosesc instrumente de măsurare sau organizare*, în artă, *atunci când explorează simetrii, proporții sau modele vizuale*.

Învățarea prin experiență și joc este esențială la vârstele mici, iar matematica integrată în activitățile STEAM devine o resursă naturală de explorare: copiii numără pași, sortează obiecte, compară volume de apă, măsoară lungimi cu rigla sau descoperă forme geometrice ascunse în construcțiile lor. În acest fel, matematica devine un limbaj universal prin care copiii exprimă ceea ce descoperă, își organizează gândirea și își dezvoltă încrederea în capacitatea de a rezolva probleme.

Exemple de activități STEAM

- **Meteorologi la grădiniță:** observarea vremii, completarea unui grafic, desenarea norilor și folosirea termometrului.

- **Casa nouă pentru animăluțul clasei:** planificarea, măsurarea, construirea și decorarea unui spațiu pentru un animăluț.
- **Ce se topește și ce rămâne solid?** experimente cu gheață, ciocolată sau plastilină, completate cu desene și comparații.
- **Apa – prietena noastră:** construirea de bărci din materiale diferite, testarea lor, desenarea valurilor și cântarea unor cântece despre ploaie.

Fluturile și metamorfoza

- ✓ **Știință:** urmărim transformarea unui fluture (prin imagini sau filmulețe) și discutăm despre etapele vieții lui (ou, larvă, crisalidă, adult).
- ✓ **Tehnologie:** folosim o lupă sau o cameră foto pentru a observa detalii pe aripi.
- ✓ **Inginerie:** construim un „adăpost” din bețe și pânză pentru a reprezenta crisalida.
- ✓ **Arte:** pictăm aripi de fluturi simetrice, folosind tehnica plierii hârtiei.
- ✓ **Matematică:** numărăm punctele și culorile de pe aripi, comparăm dimensiunile.

Licuricii – luminile din noapte

- ✓ **Știință:** învățăm că licuricii produc lumină printr-un proces numit bioluminescență.
- ✓ **Tehnologie:** folosim o lanternă sau mici LED-uri pentru a imita luminile licuricilor.
- ✓ **Inginerie:** construim „borcane cu licurici” din hârtie transparentă și becuri mici.
- ✓ **Arte:** desenăm sau pictăm un câmp cu licurici noaptea.
- ✓ **Matematică:** numărăm câte lumini apar, comparăm intensitatea lor.

VI. Reglementări, documente școlare și instrumente de lucru în educația timpurie

Dintre documentele legislative și metodologice cu aplicabilitate în domeniul educației timpurii enumerăm:

- *Legea învățământului preuniversitar nr.198/2023*, cu modificările și completările ulterioare;
- *Curriculumul pentru educație timpurie* (OMEN nr.4694/2019);
- *Reperete fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copiilor cu vârsta cuprinsă între naștere și 7 ani- RFIDT* (OME nr. 4628/2024);
- *Metodologia privind portofoliul educațional al preșcolarului și al elevului din învățământul preuniversitar* (OME nr. 6.478/ 2024);
- *Profilul de formare al absolventului* (OME nr. 6731/2023);
- *Standarde de referință pentru învățământul preuniversitar*, inclusiv pentru unitățile de educație timpurie antepreșcolară (HG nr. 994/2020);
- *Standardele privind materialele de predare-învățare în educația timpurie și Normativul de dotare minimă pentru serviciile de educație timpurie a copiilor de la naștere la 6 ani* (OME nr.4143/2022);
- *HOTĂRÂREA nr. 68/2024 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per antepreșcolar/preșcolar/elev, pentru finanțarea de bază a unităților de învățământ preuniversitar de stat;*
- *HOTĂRÂREA nr. 69/2024 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per antepreșcolar/preșcolar/elev, pentru finanțarea de bază a unităților de învățământ preuniversitar particular și confesional acreditate și autorizate, fără taxă;*
- *Legea nr.248/2015, republicată (2020), privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate;*

- *Metodologia de organizare și funcționare a creșelor și a altor unități de educație timpurie antepreșcolară (HG nr.566/2022);*
- *Metodologia de organizare și funcționare a serviciilor de educație timpurie complementare (HG nr.1604/2022);*
- *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (OME nr.5726/2024);*
- *Metodologia de organizare a Programului național pentru preșcolari și elevi "Ateliere de vară" (OME nr.4126/2022);*
- *Metodologia privind asigurarea asistenței medicale a antepreșcolarilor, preșcolarilor, elevilor din unitățile de învățământ preuniversitar și studenților din instituțiile de învățământ superior pentru menținerea stării de sănătate a colectivităților și pentru promovarea unui stil de viață sănătos (Ordin comun MS și ME nr.2.508/4.493/2023);*
- *Procedura privind managementul cazurilor de violență asupra antepreșcolarilor, preșcolarilor, elevilor și personalului din cadrul unității de învățământ (OME nr.6235/2023);*
- *Metodologia-cadru de evaluare în mediul online a performanțelor școlare și a competențelor (OME nr.3750/2023);*
- *Ordinul ministrului educației nr.4150/2022 pentru aprobarea cadrului de competențe digitale al profesionistului din educație;*
- *Norme de igienă din unitățile pentru ocrotirea, educarea, instruirea, odihna și recreerea copiilor și tinerilor (OMS nr. 1.456/2020, cu modificările și completările ulterioare);*
- *Metodologia privind întocmirea Raportului descriptiv de evaluare referitor la dezvoltarea fizică și la formarea competențelor cognitive și socioemoționale ale copilului, la finalul grupei mari a grădiniței (OM nr. 6584/2024);*
- *Procedura – cadru privind stabilirea activităților desfășurate în anul școlar 2025 – 2026 în cadrul obligației de predare de către personalul didactic de predare numit în funcții de conducere, îndrumare și control în învățământul preuniversitar de stat (nr. 30655/3.09.2025).*

În activitatea desfășurată, cadrele didactice utilizează diferite documente școlare și instrumente de lucru pentru înregistrarea prezenței zilnice a copiilor, pentru înregistrarea activităților cu copiii și a rezultatelor obținute cu aceștia, precum și pentru proiectarea didactică, dintre care menționăm:

- Condica de evidență a activității didactice din educația timpurie/Planificarea săptămânală;
- Catalogul grupei;
- Caietul metodic (în care se fac consemnări privind studiul individual sau se înregistrează informații importante din punct de vedere profesional);
- Caietul de observații privind progresele copiilor;
- Fișele de apreciere a progresului individual al copilului înainte de intrarea în învățământul preșcolar/ primar (modalitatea de completare a acestora a fost prezentată în *Scrisoarea metodică 2019*);
- Fișa de reflecție (focalizată pe interacțiuni), cu mențiunea că aceasta va fi utilizată doar ca o listă de autoverificare;
- Proiectele tematice;
- Proiecte didactice pentru toate tipurile de activități, cu mențiunea că pentru proiectele de activitate integrată sunt necesare și scenarii de activitate;
- Planificarea activităților derulate pentru dezvoltare profesională;
- Planificarea activităților cu părinții;
- Planificarea activităților creșă – grădiniță, grădiniță-școală;
- Planificarea activităților extracurriculare.

- Proiecte educative, protocoale de colaborare;
- Portofoliile individuale și portofoliile educaționale ale copiilor, **cu mențiunea că portofoliile educaționale vor fi completate în acest an școlar la grupele mijlocie și mare din învățământul preșcolar;**
- Mapa cu materiale-suport pentru temele de consiliere – concepute sau preluate din diverse surse, pentru a putea veni în sprijinul părinților;
- CV – Curriculum vitae;
- Copii ale documentelor de studii;
- Dovezi/ documente ale participării la activități de formare continuă.

VII. Teme propuse pentru activitățile metodice și cercurile pedagogice

Tematicile propuse în prezenta scrisoare metodică vor constitui puncte de reflecție și aprofundare în cadrul activităților metodice desfășurate la nivelul unităților de învățământ. La nivel județean sau regional, în cadrul cercurilor pedagogice ori al altor forme de formare continuă, pot fi valorificate rezultatele, exemplele de practici educaționale care reflectă temele abordate în cuprinsul documentului. De asemenea, în funcție de nevoile identificate, pot fi abordate și alte teme, subiecte.

Exemple de teme:

- ✓ Valorificarea RFIDT în procesul de planificare a demersului didactic.
- ✓ Jocul – instrument fundamental în cunoașterea și dezvoltarea copilului antepreșcolar și preșcolar.
- ✓ Integrarea echipamentelor tehnice în activitățile educaționale – oportunități, limite și provocări.
- ✓ Principii pedagogice care stau la baza valorificării conținuturilor și tehnologiei digitale în practica educațională din educația timpurie.
- ✓ Abordarea comprehensivă a tranziției copilului.

VIII. Proiecte și programe educaționale care se derulează în acest an școlar în educația timpurie

În anul școlar 2025–2026, se desfășoară două proiecte cu finanțare europeană (PNRR și PEO), care urmăresc consolidarea capacității sistemului educațional de a furniza servicii integrate, incluzive și de înaltă calitate. Aceste proiecte sunt:

- **Proiect PNRR Servicii Integrate și Profesioniști în Educația Timpurie**
Asociația Centrul Step by Step pentru Educație și Dezvoltare Profesională
Parteneri: Universitatea din București, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Fundația Agenția de Dezvoltare Comunitară Împreună, Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară.
- **Proiect PEO Sistem unitar de educație timpurie incluzivă și de calitate (SU-ETIC)**
Ministerul Educației și Cercetării
Parteneri: ARACIP, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie POLITEHNICA București - Centrul Universitar Pitești, Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava.

De asemenea, continuă o serie de proiecte lansate în anii anteriori de Ministerul Educației și Cercetării sau inițiate de organizații relevante din domeniul educației timpurii și susținute de minister, după cum urmează:

- Programul educațional național de stimulare a interesului pentru lectură ***Să citim pentru mileniul trei*** (MEC, ISJ-uri, grădinițe, comunități locale); continuă și prin inițiativele OvidiuRo: ***Ateliere de lectură*** și proiectul ***Citește-mi 100 de povești***;
- Programul educațional național de educație ecologică ***Ecogrădinița*** (MEC, ISJ-uri, grădinițe, comunități locale);
- Programul educațional național de stimulare a interesului pentru educație fizică și sport ***Kalokagathia*** (MEC, ISJ-uri, grădinițe, comunități locale); proiectul a cunoscut o mulțime de dezvoltări, îndeosebi sub forma unor manifestări sportive la nivel local.
- **Proiect de educație pentru valori: *Joc, respect și bucurie!*** (MEC, ISJ-uri); proiectul s-a dezvoltat la nivelul județelor și a generat o serie de activități generice, inclusiv intergeneraționale, de sprijin comunitar.
- **Planul național de dezvoltare a literației timpurii** (MEC, Asociația OvidiuRO, Asociația Toți Copiii Citește, ISJ-uri);
- Proiect educațional ***De la joc la educație financiară*** (MEC, BCR, APPE, Infomedia Pro, ISJ-uri);
- Proiectul educațional ***Grădina de relaxare, liniște și învățare***, care a finalizat etapa de pilotare a metodei G.R.L.I. și a tehnicilor specifice, iar începând cu anul 2025 – 2026, continuă prin inițierea centrelor regionale și a centrului național de promovare a practicilor educaționale bazate pe conceptul G.R.L.I.;
- **Programul *Învățare prin Joc***, în baza protocolului nr.10.857/2022, în cadrul Inițiativei Educația și Dezvoltarea Timpurie a Copilului în România derulată de UNICEF în parteneriat cu Centrul Step by Step; **Programul *Educație timpurie de calitate***, dezvoltat și derulat de Centrul Step by Step pentru personalul din serviciile de educație timpurie, nivel anteprescolar;
- **Programul *Educațional de Educație Rutieră*** (MEC, Asociația Perfect Info, ISJ-uri);
- **Proiectul de extindere a rețelei grupelor Reggio-Emilia** (pentru copii de la naștere la 6 ani) continuă prin activitățile periodice derulate în cadrul grupului național al practicienilor din educația timpurie din România care aplică în activitatea didactică principii ale abordării Reggio Emilia, precum și prin alte forme de dezvoltare profesională continuă organizate la nivel local, regional sau internațional. Persoanele resursă din fiecare județ, cu precădere cele care au beneficiat de formare în Centrul Loris Malaguzzi din Reggio Emilia, Italia, sunt coordonatori județeni. În anul școlar 2025 -2026, temele avute în vedere sunt: **Cele 100 de limbaje ale copilului, Mediul - al treilea profesor; Participarea familiei în activitatea grupei; Documentarea pedagogică - modalitate de evidențiere a procesului de învățare pe care copii îl desfășoară.** Se va încuraja colaborarea între cadrele didactice care aplică la grupă elemente specifice abordării Reggio Emilia prin organizarea de întâlniri regulate, în funcție de nevoile identificate. Rezultatele înregistrate pot fi prezentate în cadrul cercurilor pedagogice sau cu ocazia altor activități metodice organizate la nivel regional/județean.
- Proiectul educațional ***Practici educaționale progresive în creșe și grădinițe*** (PPCG) sau Proiectul Prieteniei, inițiat de Grădinița cu program prelungit nr. 39, Brăila și susținut de

MEC, derulat în parteneriat cu ISJ Brașov, ISJ Buzău, ISJ Constanța, ISJ Prahova, ISJ Harghita, ISJ Tulcea. Este un proiect adresat în egală măsură copiilor, cadrelor didactice, părinților și comunității, care aduce în prim plan schimbul de bune practici privind abordarea educației timpurii și implementarea/dezvoltarea de metode și tehnici de lucru inovative. În ultimii ani, proiectul a avut o dezvoltare continuă, constituindu-se într-o adevărată comunitate de învățare și dezvoltare profesională.

Pentru a oferi o imagine de ansamblu asupra conținutului scrisorii metodice, prezentăm structura documentului.

Cuprins:

I. Preambul: Educația timpurie contează	1
II. Facilitarea tranziției copilului în educația timpurie	2
Mergem la creșă/grădiniță! O tranziție importantă pentru copil, dar și pentru părinți.	3
III. Educația digitală în copilăria timpurie - oportunități și limite.....	5
Cum pot valorifica tehnologia digitală în demersul educativ pe care îl desfășor la grupă?	6
Crearea de contexte de învățare vizuală și auditivă	6
Stimularea exprimării creative prin aplicații interactive.....	7
Prezentarea proiectelor personale mijlocită de instrumente digitale.....	7
Ce activități cu suport digital/tehnologic aduc puține beneficii copiilor?	8
IV. Evaluarea în educația timpurie	9
Prevederi legislative și metodologice privind evaluarea în educația timpurie	9
Ce urmărim prin activitățile de evaluare desfășurate la creșă și grădiniță?.....	10
Cum valorificăm informațiile culese în urma desfășurării procesului de evaluare?.....	11
V. Activitățile integrate STEM/STEAM.....	12
Ce înseamnă STEM sau STEAM?.....	12
Exemple de activități STEAM	14
VI. Reglementări, documente școlare și instrumente de lucru în educația timpurie	15
VII. Teme propuse pentru activitățile metodice și cercurile pedagogice.....	17
VIII. Proiecte și programe educaționale care se derulează în acest an școlar în educația timpurie.....	17